

Prof. Ing. dr. Vojtěch Mencl, DrSc., jubiluje

Dňa 12. februára 1987 sa pri plnom zdraví dožil 80 rokov význačný československý vedec prof. Ing. dr. Vojtěch Mencl, DrSc., ktorý má veľké zásluhy o pokrok a rozvoj mechaniky zemín a hornín, inžinierskej geológie a zaslúžil sa aj o uznanie československej vedy v týchto odvetviach v zahraničí.

Od roku 1945 až do odchodu do dôchodku pôsobil ako profesor na Vysokom učení technickom v Brne. Tu vybudoval moderný ústav mechaniky zemín a vychoval celú generáciu inžinierov — geotechnikov.

Jeho vedecká práca je veľmi významná a priekopnícka v tom, že prehĺbil teoretické podklady na riešenie praktických úloh z odboru mechaniky zemín a skalných hornín. Má prvenstvo v objavení dilatancie a kontraktancie pri šmykovom namáhaní a v aplikácii ich mechanizmu pri posudzovaní stability svahov. Podarilo sa mu nájsť spôsob merania reziduálneho napätia v zemných telesách a vysvetliť význam jeho existencie pre posudzovanie svahov. Je autorom veľkého množstva odborných publikácií, ako aj kníh *Mechanika zemín*, *Mechanika zemín a skalných hornín*. Je spoluautorom knihy *Inženýrská geológia*, ktorá bola preložená do niekoľkých svetových jazykov. Jeho kniha *Sesuvy a zabezpečování svahů* bola preložená do japončiny.

Originálny prístup k riešeniu úloh, nevšedný záujem o prácu a príkladný postoj ku sklbeniu vedy s geotechnickou praxou boli predpoklady vzniku toho, čo možno právom nazvať Menclovou geotechnickou školou. Osobnosť a práce jubilanta sú známe za hranicami. Pozývali ho prednášať na univerzity do Kanady, Anglicka, NDR, NSR, Nórska, Dánska a Rakúska. Na Kornellovej univerzite v Itake (USA) prednášal ako hosťujúci profesor dva semestre. Pôsobil ako expert UNESCO pri vyšetrení katastrofálnych skalných zosunov v Peru, za čo sa mu dostalo uznania zo strany peruánskej vlády aj UNESCO. Na vyzvanie talianskej vlády a Medzinárodnej spoločnosti pre mechaniku zemín a zakladanie stavieb, osobne dr. L. Bjerruma a prof. A. W. Skempton, študoval príčiny katastrofy priehrady Vaiont priamo na mieste, o čom podal správu pri súdnom konaní v Miláne. V Benátkach sa zaoberal problematikou sanácie proti sadaniu. V rámci RVHP pracoval vo funkcii koordinátora na viace-

rých úlohách z odboru zakladania stavieb a zúčastnil sa niekoľkých porád v Moskve a Budapešti. Ako odborný poradca sa aktívne zúčastnil prieskumu pre 120 m vysokú priehradu v Bicaze v Rumunsku, ktorá sa zakladala na tektonicky porušených horninách karpatského flyšu. Tu navrhol zabezpečenie úrodných svahov, úpravu základovej škáry hrádze a injekčnej clony, ale tiež razenie derivačného tunela, umiestnenie vtokového objektu a pod. V Rumunsku spolupracoval pri inžinierskogeologickom prieskume pre zakladanie ďalších významných stavieb. Prof. Mencl bol odborným poradcom aj pri posudzovaní priehradných profilov pri Czorstyne a Niedziці na Dunajci a pri Soline a Miczkovciach na rieke San.

S osobnosťou prof. Mencla sú neodmysliteľne späté práce týkajúce sa územia našej republiky. Nemožno vymenovať všetky, pretože jeho odborná činnosť bola rozsiahla, ale možno povedať, že takmer nikdy nechýbal pri prieskume a výstavbe našich veľkých vodných, tunelových, priemyselných, sídliskových, banských a iných stavieb, ani pri posudzovaní stability a sanácii porušených svahov. Na Slovensku posudzoval zakladanie energetických stupňov na Váhu (v úsekoch Krpeľany — Sučany — Lipovec, Žilina — Hričov, Mikšová — Považská Bystrica). Svojimi cennými radami pomáhal pracovníkom IGHP na vodných dielach Liptovská Mara, Čierny Váh, Ružín, Starina, Plachtince a na iných. Spolupracoval na sanáciách zosunov v Handlovej, Bytči, Harvelke a v Bánovciach, pri posudzovaní stability území nových sídlisk v Košiciach, Považskej Bystrici a vo Vranove. Prof. Mencl sa ešte aj dnes zúčastňuje na spracovávaní geologických podkladov pre mnohé väčšie projektované alebo už budované stavby na Slovensku. Pre internú potrebu IGHP, n. p., Žilina, kde je už niekoľko rokov odborným poradcom, vypracoval celý rad metodických pomôcok pre oblasť mechaniky zemín a zakladania stavieb.

Prof. Mencl vytvoril dielo veľkých duchovných hodnôt a je dôstojným reprezentantom našej geológie na medzinárodných fórach. Želáme mu pevné zdravie, spokojnosť a aktivitu, aby sa ešte dlho tešil zo svojich úspechov a z úspechov geotechnickej školy, ktorú vybudoval.

Pavel Fabini